

СЛОБОЖАНСЬКІ ЗУСТРІЧІ

Аліна Ярова

11 вересня 2017 року в м. Валки, що на Харківщині, відбулися чергові «Грабовські читання». На запрошення Валківського краєзнавчого музею співорганізатором конференції став «Український етнологічний центр» ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України, який другий рік поспіль підтримує тісні зв'язки з музеєм. Науковці відділу (Л. Боса, В. Іванчишен, А. Ярова), що на той час перебували в місті в експедиційному відрядженні, відгукнулися на пропозицію взяти в ній участь й охоче поділилися власними напрацюваннями з дослідження краю.

Захід почався зі вшанування пам'яті П. Грабовського біля його постаменту, відтак учасники долучилися до проведення Круглого столу «Стан та перспективи розвитку валківського гончарства» й безпосередньо до роботи науково-практичної конференції. Доповідачами виступили працівники освітніх і культурних закладів, краєзнавці. Співробітники «Українського етнологічного центру» підбили

підсумки результатів спільної наукової діяльності на Валківщині, а також презентували наукові видання Інституту й передали їх до місцевих бібліотек.

Крім педагогів, музейних і бібліотечних працівників, у засіданні взяли участь учні старших класів, переможці та призери Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт Малої академії наук України. Доповіді учнів стосувалися питань ярмаркової місцевої культури, народної їжі, конфесійних практик, еколандшафтних проблем, кобзарського мистецтва, освіти тощо. Саме задля них було проведено етнологічний практикум «Рід. Дім. Ландшафт. Пам'ять», до організації і проведення якого долучилася, зокрема, авторка цього повідомлення.

У розповіді про особливості дослідження традиційного житла особливу увагу акцентовано на принципах проведення інтерв'ювання та подальшому опрацюванні матеріалів. Було завчасно складено й роздано запитальник,

присвячений вивченню житла Харківщини зі вступним коментарем і зворотними контактами. Він зацікавив не лише школярів, але й старших учасників заходу, завдяки чому до співпраці вдалося залучити місцевих дослідників.

Такий діалог посідає важливе місце в сучасній дослідницькій роботі етнологів ІМФЕ, які, окрім усього іншого, традиційно застосовують кореспондентський метод дослідження. Ще П. Чубинський у ході етнографічно-статистичної експедиції делегував збирання етнографічного матеріалу місцевим активістам. У свою чергу відомий слобожанський земський діяч і дослідник В. Іванов у 1898 році писав про важливість такого діалогу в праці «Жизнь и творчество Харьковской губернии», залучаючи для збору матеріалів місцеве населення: «...изучение народной жизни доступно тем интеллигентным силам, которые посвятили себя обучению подрастающего населения, Харьковский Статистический комитет обратился к народным учителям и учительницам с предложением заняться изучением народного творчества»¹. Для цього вчений склав етнографічну програму, з якою попередньо ознайомив збирачів². До

неї ввійшли питання, що стосуються місцезнаходження, чисельності та особливостей зовнішності місцевих мешканців, мови, літературних уподобань населення, житла, одягу, їжі, фольклору тощо.

Незважаючи на іноді досить критичний погляд професійних етнографів на праці місцевих краєзнавців, які, на думку перших, часто нехтують методологічними засадами науки або є занадто суб'єктивні з певних питань, ні в кого з науковців не викликає сумніву питання важливості такої співпраці. Будучи глибоко вкоріненими в локальній традиції, інтегровані до місцевої громади, вони за короткий термін можуть зібрати цінну наукову інформацію, адже науковцеві для всебічного вивчення будь-якого питання треба зануритися в особливості повсякденності нового для нього села, селища чи міста.

Для цього, звісно, має бути налагоджено повноцінний діалог, якого так бракує за нинішніх обставин, про що також ішлося в розмові з дослідниками Валківського району. Місцеві краєзнавці у свою чергу наголосили на важливості обміну інформацією, дякували за нашу участь у цьому проекті й висловлювали пропозиції щодо подальшої співпраці.

¹ Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии : очерк по этнографии края / [под ред. В. Иванова]. – Харьков : Издание Харьковского

губернского статистического комитета, 1898. – Т. 1. – С. I.

² Там само. – С. 1009–1010.